

EL LLENGUATGE ADMINISTRATIU I JURÍDIC: LA NECESSITAT D'UN NOU PAS ENDAVANT

Carles DUARTE I MONTSERRAT

The abstract can be found at the end of the article.
Resumen al final del artículo.

La mort del dictador Franco el 20 de novembre de l'any 1975 va desencadenar un procés que va dur el restabliment de la democràcia i d'un autogovern que Catalunya ja havia tingut amb la configuració, fa mil anys, d'una realitat política emancipada dels reis carolíngis i que, durant el segle xx, havia assolit manifestacions institucionals, com la Mancomunitat de Prat de la Riba o la Generalitat dels presidents Macià i Companys.

Aquesta transformació va tenir com a fites més representatives la Constitució de desembre de 1978 i l'Estatut d'autonomia de Catalunya de desembre de 1979, que, pel que fa als territoris on el català va recuperar la condició de llengua oficial, va precedir el de la Comunitat Valenciana, de 1982, i el de les Illes Balears, de 1983.

Una de les expressions més evidents del règim franquista era el llenguatge amb què les administracions es relacionaven amb els ciutadans, que no podien utilitzar la llengua catalana a la documentació pública i que es veien obligats a fer servir, per adreçar-se als càrrecs franquistes, verbs com *suplicar* o *rogar*, i fórmules com per exemple *Gràcia que espera obtenir del recto proceder de V.I., cuya vida guarde Dios muchos años*, on s'explicitava d'una manera humiliant una clara subordinació dels ciutadans i una manca de llibertat.

El retorn del català als usos administratius va ser, doncs, un procés simultani a l'adopció de formes democràtiques en el llenguatge de les institucions públiques, on *suplicar* va passar a ser *solicitar* o *demanar*, on es va suprimir la fórmula final de les sollicituds i on el signatari va deixar de ser una tercera persona (*suplica*) i va convertir-se en una, més directa, primera persona (*demano*).

Per definir el llenguatge administratiu català contemporani, es va dur a terme, d'una banda, un treball de recerca històrica, des de la documentació medieval fins a la de la Generalitat republicana, que va furnir nombroses aportacions d'aplicació immediata o que requerien una mínima adaptació (per exemple: *atès*, *interlocutòria*, tractaments com el de *vós* o el d'*honorable*...). D'altra banda, es va fer un esforç d'anàlisi de l'evolució que havien seguit recentment els llenguatges administratius més avançats, com ara l'anglès (d'on es van incorporar criteris generals de redacció o de disseny de textos o per evitar la discriminació de sexe...), l'alemany (que ha aconseguit progressos notables en el camp de l'elaboració de normes de redacció de lleis i disposicions...) o el francès (on la primera persona o l'ús de formes dobles com *je soussigné/ée* són pràctiques arrelades des de fa temps), a fi d'incorporar-ne els avenços al nou model català.

Tot i que la consolidació i la generalització del nou llenguatge administratiu van ser ràpides i tan profundes que a hores d'ara gairebé no queda cap rastre de l'antic llenguatge administratiu franquista —afegim-hi que la informatització i el contacte amb altres llenguatges administratius europeus afavorit per la integració a la Unió Europea hi han coadjuvat d'una manera ben positiva—, la progressió més lenta de l'ús del català en alguns àmbits, com el judicial, hi ha endarrerit o hi ha mitigat la renovació necessària, tot i que, posem per cas, s'hi ha estès força el trencament de l'estructura de les sentències en *resultandos* (en català *atesos*) i *considerandos* (en català *considerants*), fixada tradicionalment per l'article 142 de la Llei d'enjudiciament criminal i l'article 372 de la Llei d'enjudiciament civil, gràcies al replantejament impulsat per la modernització del llenguatge administratiu i al qüestionament de les solucions preservades per la rutina acrítica que van tenir una saludable plasmació jurídica amb l'article 248.2 de la Llei orgànica del poder judicial, que suprimia l'obligatorietat de recórrer a l'esquema tradicional i es limitava a establir que: «les sentències es formularan expressant, després de l'encapçalament, en paràgrafs separats i numerats, els antecedents, els fets provats, quan s'escaigui, els fonaments de dret i, finalment, el veredict».

Vint-i-cinc anys després de la Constitució, cal celebrar el progrés aconseguit per adequar el llenguatge administratiu i jurídic a una societat democràtica i avançada, però també és evident que hem de donar un nou impuls a la modernització del nostre llenguatge administratiu i jurídic, que dugui més enllà els canvis assolits fins ara i que els faci estendre's i arrelar-se en nous sectors del dret.

Ara bé, el primer objectiu que ens hem de proposar és aconseguir incrementar la consciència lingüística dels treballadors públics. I no em refe-

reixo tan sols a les lògiques conseqüències en l'àmbit institucional del caràcter que el català té com a llengua pròpia de Catalunya, sinó al valor de la paraula. Algú ha dit amb encert que els conflictes bèl·lics sovint no comencen quan es dispara el primer tret, sinó quan el llenguatge amb què un poble es refereix a un altre es torna manifestament agressiu i hi ha implícita una incitació a la violència. Contràriament al que podria desprendre's del nostres hàbits, un ús reflexiu del llenguatge permet de fer-ne un instrument molt poderós al servei de la transmissió d'una informació, d'una idea o d'uns sentiments. És cert que els llenguatges tècnics acostumen a ser percebuts com a neutres des d'un punt de vista connotatiu, però n'hi ha prou de fer un repàs a alguns exemples que he esmentat fins ara perquè puguem adonar-nos de fins a quin punt el llenguatge administratiu i jurídic no és asèptic, perquè és una manifestació de les relacions entre les institucions públiques i els ciutadans, i un reflex dels principis que inspiren un model de societat.

Mentre el llenguatge administratiu ha sabut trobar en general un estil prou adient a les seves necessitats comunicatives, i això mateix podem aplicar-ho a la redacció de lleis i d'altres documents parlamentaris, sembla que dins el món judicial hi ha una dificultat més gran a reeixir-hi, perquè hi trobem oscil·lacions des d'una redacció en català que és una traducció literal del castellà, tant pel que fa a la terminologia o la fraseologia com a la construcció global del text, fins a un esforç desmesurat d'individualització, que pot provocar una caiguda en l'exercici retòric i en l'artificiositat, si amanim, per exemple, la redacció amb mots com *àdhuc* o *ensem*, que visualitzen d'una manera errònia la distància del castellà, quan el que cal és l'establiment d'un estil que, sense deixar-se arrossegar per un informalisme impropï del context judicial i mantenint l'exigència de precisió terminològica irrenunciable, fos l'exponent d'una societat oberta situada de ple en el present i que té la vista posada en un futur cada cop més europeu.

Al llenguatge administratiu, si fugim del seguiment mecànic dels hàbits de redacció, seria bo d'adoptar el criteri de prescindir, perquè es tracta de la reiteració d'una informació ja explícita en un altre lloc, de posar el nom de la població a l'hora d'escriure la data, si la capçalera o el peu del paper damunt el qual escrivim ja inclouen l'adreça, o bé valorar si als documents que s'envien des de les institucions oficials que passen per un registre de sortida no caldria evitar de posar-hi la data de signatura de l'escrit, perquè la data que realment compta pel que fa als terminis és la del registre de sortida i la presència d'una altra data pot generar confusió o dubtes en aquest aspecte. A més, potser fóra convenient de replantejar-se d'altres elements

més de fons, com ara la supressió dels tractaments protocol·laris aplicats als càrrecs públics, que són el fruit de normes molt antigues i que avui han arribat a esdevenir en alguns casos un veritable anacronisme (per exemple, quan els rectors de les universitats reben el tractament de *magnífic i excel·lentíssim*). Evidentment, una mesura d'aquesta naturalesa requeriria l'adopció de les disposicions legals adequades, perquè els tractaments dels càrrecs públics són regulats en lleis i decrets. I podríem afegir-hi fàcilment altres punts en què, si més no, s'imposa, si no un canvi immediat, una reflexió sobre la validesa de mantenir les solucions vigents, com és el cas de les fórmules de promulgació de les lleis, que comencen a hores d'ara així: «Sia notori a tots els ciutadans...».

No pretenc, amb aquest text, situar l'escenari del llenguatge administratiu i jurídic en termes de recomençament, sinó cridar l'atenció sobre el temps transcorregut des que es van acordar i difondre uns criteris que van significar una necessària modernització, vinculada, a més, a la normalització del català, i assenyalar que no ens podem permetre una actitud resignada i acomodaticia, que ens installi en una rutina que pugui anar eixamplant l'allunyament entre aquest llenguatge tècnic i una societat que no s'ha quedat aturada fa vint-i-cinc anys.

—abstract / extracto—

ADMINISTRATIVE AND LEGAL
LANGUAGE: THE NEED TO TAKE A NEW
STEP FORWARD

Carles DUARTE I MONTSERRAT

The end of the Franco regime paved the way for the restoration of democracy and home rule. This meant that Catalan was once again granted official status and that administrative and legal language, which under the Franco regime had become another form of expression for the regime, was modernized. The model set up 25 years ago achieved a wide degree of acceptance and today no vestiges of the old administrative and legal language remain. The ongoing

EL LENGUAJE ADMINISTRATIVO Y
JURÍDICO: LA NECESIDAD DE UN NUEVO
PASO ADELANTE

Carles DUARTE I MONTSERRAT

El fin del franquismo abrió el camino para el restablecimiento de la democracia y la autonomía, que comportaron la recuperación del carácter oficial para el catalán y la modernización de un lenguaje administrativo y jurídico que se había convertido durante el franquismo en una expresión más del régimen. El modelo que se configuró hace veinticinco años consiguió una gran aceptación, con lo que apenas queda rastro del antiguo lenguaje admi-

evolution of society, however, makes continuing reflection a must. This is necessary to avoid falling into routines that may lead to a new gap between administrative and legal language and present-day social and linguistic reality.

nistrativo y jurídico. Pero la sociedad sigue evolucionando y eso requiere una reflexión permanente para evitar caer en rutinas que acaben provocando un nuevo distanciamiento entre el lenguaje administrativo y jurídico y la realidad social y lingüística actual.